

АНОТОЦІЯ

Хорошко О. В. Удосконалення механізму регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (Галузь знань 07 – Управління та адміністрування). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2023.

Дисертаційну роботу присвячено визначенню основних сучасних тенденцій адміністрування підприємств лісової галузі України. В ході аналізу було визначено, що в Україні існує досить багата лісова галузь, не лише за кількістю лісів, що покривають 16% території країни, а й за різноманіттям порід дерев, які ростуть на території України. Ліси України за своїм призначенням і розташуванням виконують переважно захисні, оздоровчі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та інші функції та забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах.

Проведена в дослідження оцінка реалізації національних інтересів в системах організації лісового господарства розвинених європейських країн показала, що на сучасному етапі в ЄС функціонує Нова лісова стратегія розрахована до 2030 року, прийнята Європейською Комісією. Вона ґрунтується на Стратегії ЄС щодо біорізноманіття на 2030 рік та реалізує ініціативу Європейського зеленого курсу. Стратегія сприяє скороченню викидів парникових газів не менше ніж на 55% до 2030 року та мінімізує негативні фактори у зміни клімату в країнах ЄС до 2050 року.

В ході дослідження також було виявлено, що корисним європейським досвідом ведення лісового господарства, який може застосовувати Україна є приклади господарювання таких країн як Словаччина, Фінляндія та Польща. Особливо Польща, як спільно з Україною має в своєму користування карпатський лісовий масив, найбільш близька за своєю моделлю до України.

В цілому України, інтегруючись у європейську заходи щодо відтворення, використання та охорони лісів активно бере участь у Смарагдовій мережі.

Узагальнена нормативна база регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України показала, що в сфері нормативно-правового регулювання діяльності лісової галузі України існує досить багато суперечностей та невизначеностей, які в значній мірі впливають на загальну ефективність роботи та розвиток галузі. Зокрема були визначені як суперечливі питання у різних основних нормативних документах, як то Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України, Земельний кадастр України тощо, так і суперечності між функціональними обов'язками та правами різних міністерств та інших виконавчих органів. Зокрема в дослідженні було виділено чотири основні органи державної влади, які наділені засадами державної політики у сфері лісових відносин та їх наявні суперечності між собою.

Проведення аналізу існуючих проблем в діяльності підприємств лісової галузі дало можливість виділити основні проблеми й зазначити ступінь їх впливу на ефективність діяльності лісового господарства. До основних проблем в діяльності підприємств лісової галузі можна віднести фінансування лісової галузі України, особливо регіональний дисбаланс.

Було проведено визначення особливостей функціонування підприємств лісової галузі України в умовах мінливого середовища за допомогою основних методів стратегічного аналізу SWOT і PEST аналізу. Отримані результати PESTEL показують, що найбільший вплив на діяльність лісової галузі здійснюють політичні фактори – 8,91, за ним економічні – 3,74, соціально-культурні – 2,7, екологічні – 0,9, законодавчі – 0,8 й на останньому місці технологічні – 0,42. Аналіз показав ступінь впливу зовнішнього середовища на діяльність лісової галузі в розмірі 17,5%.

Отримані результати SWOT аналізу свідчать про те, що пріоритетним стратегічним напрямом розвитку лісової галузі є інтеграція в спільні підприємства, що дозволить галузі забезпечувати високу якість продукції,

залучати висококваліфікований персонал, оновити матеріально-технічну базу, ефективно вирішувати проблеми правового характеру.

Оцінка розвитку конкуренції лісового комплексу в контексті забезпечення економічної безпеки України довела її важливе значення, як ресурсного чинника при внутрішньоекономічному забезпеченні безпеки держави. А конкурентоспроможність лісового господарства залежить від впливу різноманітних чинників:

- природний чинник, залежність від якого обумовлює довготривалість періоду виробництва деревини, так як цей процес потребує специфічної матеріально-технічної бази;

- техніко-технологічний чинник, світовий і вітчизняний рівень розвитку технологій переробки деревини;

- людський чинник, що визначає специфічні умови життя і розвитку сільського населення, яке є основним постачальником трудових ресурсів для лісового господарства.

Надання актуальної економічної оцінки інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу України дозволило виділити декілька альтернативних сценаріїв розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в лісовому господарстві виходячи з існуючого інституційного середовища розвитку лісового сектору та враховуючи специфіку функціонування кожної ланки лісопродуктового ланцюга.

Визначення основних напрямів розвитку інноваційної діяльності у лісовій галузі України показало, що оскільки український лісовий сектор має працювати відповідно до сучасних реалій, інноваційні напрямки політики переважно базуються на міжнародному досвіді. Виробляти інноваційну продукцію, яка є безпечною для довкілля та здоров'я, безумовно економічно вигідно та доцільно. Створення нових виробництв, розвиток глибокої переробки деревини та розробка інноваційних продуктів з деревної сировини є одними з першочергових пріоритетів.

У сфері лісогосподарського землекористування етапи процесу державно-приватного партнерства включають узгодження інтересів держави та компаній у використанні та управлінні лісовими ресурсами (еколого-економічне обґрунтування), визначення пріоритетних напрямів лісочористування через програмні документи, розробку та прийняття рішень щодо лісогосподарських заходів.

В результаті дослідження було визначено, що державно-приватне партнерство може бути реалізовано в Україні за двома альтернативними схемами, які в результаті різними шляхами призведуть до більш ефективного управління лісочористуванням в Україні.

Проведене дослідження дало можливість на основі існуючих теоретичних положень функціонування лісової галузі та аналізу статистичних даних щодо стану лісів в Україні, розглянути та проаналізувати існуючі в Україні методики управління та господарювання. Дані методики були порівняні з принципами розвитку лісового господарства провідних країн ЄС, що дало можливість визначити пріоритетні напрямки вдосконалення адміністративного управління лісовою галуззю в Україні.

Аналіз нормативно-законодавчої бази дозволив визначити існуючі недоліки її застосування й трактування та сформувані рекомендації щодо вдосконалення, а також провести аналіз впливу на лісогосподарство факторів впливу зовнішнього і внутрішнього середовища. Це в свою чергу дало можливість визначити роль лісової галузі в аспекті національної безпеки економіки країни, оцінити її інвестиційну привабливість, і, як результат сформувані адаптований механізм державно-приватного партнерства, що враховує всі основні цілі, засоби, методи, задачі, які мають бути ним реалізовані.

Ключові слова: лісове господарство, державно-приватне партнерство, менеджмент підприємств, економічна безпека держави, інноваційний розвиток, еколого-економічні фактори, конкурентний аналіз, адміністрування

галузі, механізми управління, деревостани, природоохоронні заходи, землекористування.